

V. Na shodu, ki se je dne 17. sept. 1896 ob 2 uri popoldne vršil v Mengšu, so izjavili: 1. Zastopniki iz Mengša in Loke, da prevzamejo stroške za učiteljevo stanovanje, za učne prostore, njihovo razsvetljavo, kurjavo in znaženje. Če ne bi občini Moste in Suhadole, ki se nista udeležili posvetovanja, prevzeli svojega dela, poprosita občini kranjski deželni odbor za podporo.

VI. Na shodu, ki je bil dne 24. septembra 1896 ob 10 uri dopoldne v Dolskem, so izjavili zastopniki iz Dolskega, da prevzame občina stroške za učiteljevo stanovanje za učne prostore, njihovo razsvetljavo, kurjavo in znaženje, če prevzame občina Dol nanjo pripadajoči del. 2. Občinski zastopnik v Dolu je z izjavo občinskega zastopa v Dolskem zadovoljen. Občina pa bo skupno z občino Dolsko prosila za podporo, ker imata obe izdatne stroške za šolske in cerkvene namene. Obe občini prosita, da se premije za izvrstno slamo za pletenje določijo na 10—50 kron, da more več posestnikov dobiti premije.

VII. 1.) Na shodu, ki je bil dne 16. septembra 1896. ob polu treh popoldne v Cerkljah, je izjavil župan stolnega mesta Ljubljane, g. Ivan Hribar, da brezplačno da na razpolago v svoji hiši v Cerkljah učiteljevo stanovanje, učne prostore, njih razsvetljavo, kurjavo in znaženje. 2.) Občinski zastopniki v Cerkljah so vzeli to izjavo z zahvalo na znanje in so izjavili, da prevzame občina stroške za kurjavo učiteljevega stanovanja in učnih prostorov in njihno razsvetljavo. 3.) Zastopniki občin Lahoviče in Zalog so za povzdigo pridelovanja slame in za slamopletarstva. Ker pa občina odbora nočeta pokriti stroškov, prosili bodo kranjski deželni odbor, da poplača na nju pripadajoče zneske, ko naznani občina Cerklje njihno višino.

Iz teh izjav je razvidno, da se stroški za učiteljevo stanovanje, za učne prostore, njihovo razsvetljavo, kurjavo in znaženje za vse v trgovski in obrtniški zbornici poslanem dopisu omenjene učne tečaje pokrijejo po krajevnih činiteljih, ker bo kranjski deželni odbor na podlagi sklepa kranjskega deželnega zbora onim občinam, ki ne bodo čisto same nosile stroškov, dovolil podpore, in ker je tudi trgovska in obrtniška zbornica izjavila, da dovoli za učne tečaje prispevek. Ker je zbornični tajnik mnenja, da je tudi ugoditi želji občin Tunjice in Stranje, in je tudi Tunjicam dovoliti učni tečaj, bilo bi 13 učnih tečajev.

Po posvetovanju s strokovnjaki bi bili vsi učni tečaji to jesen in zimo 1896/97 in v spomladi 1897/98 naj bi se isti nadaljevali. To je zategadelj koristno, ker mora jeden učni tečaj najmanj 4 tedne trajati in je želeti, da se vseh občinah, oziroma v vseh učnih tečajih začne že l. 1896/97. Drugo leto 1897/98 bi bilo tečaje nadaljevati in čas zanje določiti po vsakokratni potrebi.

Z učnimi tečaji se 1. oktobra 1896 zategadelj ni moglo pričeti, ker je radi mnogih deževnih dnij poljsko delo zaostalo, in bi radi tega obisk tečajev bil preveč nejednakomeren. Po dogovoru s strokovnjaki in nekaterimi občinskimi predstojniki bi bilo treba začeti s tečaji dne 19. oktobra 1896.

V prvem letu je treba učne tečaje tako določiti: 1.) V Domžalah za občine Domžale, Dob, Jarše, Dragomelj, Ihan, Podrečje, Depalja vas in Brezovica. Občin Homec bi bilo prepuščati, da se odloči za učni v Domžalah ali Šmarci. V Domžalah bi bil pouk v ponedeljek, torek in sredo vsakega tedna od 19. okt.

do 29. novembra 1896. 2.) V Trzinu bi bil učni tečaj za občini Trzin in Rašica in sicer vsak četrtek od 19. oktobra do 29. novembra 1896, potem v poslednjem mesecu v dobi od 29. aprila do 1897 do 5. maja 1897 vsakdanji tečaj in bi učenci poleg tega lahko obiskovali tudi učni tečaj v Domžalah nadaljno dobo od 6. do 31. maja 1897. 3.) V Mengešu bi bil učni tečaj za občine Mengeš, Loka, Moste in Suhadole in sicer v petek in soboto od 19. okt. od 29. nov. 1896. 4.) V Radomljah bi se vršil učni tečaj za občini Radomlje in Volčji potok. 5.) V Šmarci za občini Šmarca in Homec, če se slednja odloči za Šmarco in ne za Domžale. 6.) V Rovi bi bil tečaj le za občino Rova. Pod 4, 5 in 6 zaznamovani učni tečaji bi se vršili v dobi od 30. novembra 1896 do 10. januarja 1897 in sicer v vsakem kraju po 2 dni na teden. 7.) V Prevojah bi bil tečaj za občini Prevoja in Krtina in za vas Prevalje občine Spodnje Koseze. Pod 7.) in 8.) zaznamovani učni tečaji bi se vršili v dobi od 11. januarja do 7. februarja 1897, in sicer vsaki teden v vsakem tečajnem kraju po 3 dni. 9.) V Kamniku bi bil tečaj za občine Kamnik, Podgorje, Mekine in Zgornji Tuhinj, in sicer od 8. do 21. febr. 1897. 10.) V Moravčah bi se vršil tečaj za občine Moravče, Drtija, Velika vas in Peče v dobi od 22. februarja do 10. marca 1897, ker so se Spodnje Koseze deloma pridelil Prevojam, deloma Lukovici, Brezovica pa Domžalam. 11.) V Dolskem bi bil tečaj za Dolsko in Dol od 11. do 28. marca 1897. 12.) V Cerkljah bi se vršil tečaj za občine Cerklje, Lahoviče in Zalog od 29. marca do 14. aprila 1897. 13.) V Tunjicah bi bil tečaj za občini Tunjice in Stranje od 15. do 28. apr. 1897. 14.) V Trzinu bi bil 2. tečaj te sezije od 29. apr. do 5. maja 1897. 15.) V Domžalah bi se vršil nov tečaj od 6. do 31. maja 1897 za vse omenjene občine, iz katerih bi se oglasili obiskovalci. Meseca junija, julija in deloma avgusta imel bi učitelj, opraviti s poukom o pridelovanju slame za pletenje in v belanju slsme. Septembra in deloma oktobra 1897 bi se učitelj pečal s poukom o setvi pšenice in odbiranju slame. Novi tečaji za pletenje slame bi se začeli z okt. 1897. Za premovanje izvrstne slame za pletenje bilo bi določiti mesec november 1897.

C. kr. deželna vlada je zbornica obvestila, da so se predlogi zborničnega tajnika, ces. svetnika Ivana Murnika, glede uredbe tečajev za slamopletarski pouk v dobi od 19. oktobra t. l. do 5. maja in po veritev tega pouka Matije Oberwalderju odobrili. Zajedno je c. kr. deželna vlada c. kr. okrajni glavarstvu v Kamniku in Kranju pozvala, da obvestita občine o tem in jim naročita, da jim je prebivalstvu razglasiti ustanovitev tečajev, da jim je potrebne prostore pripravljene imeti, kakor tudi za njih znaženje razsvetljavo in kurjavo skrbeti. Hkrati je c. kr. deželna vlada tudi kranjskemu deželnemu odboru naznanila otvoritev slamopletarskih tečajev in zborničnemu tajniku za njegov uspešen trud od zadevnih obravnavah izrekla najtoplejo zahvalo.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Obrtni zakon. Državni zbor je rešil vladno predlogo obrtnega zakona. Predloga je sama na sebi bila jako pomanjkljiva, a v odseku so jo povse predelali, tako da je le malo ostalo. Vse paragrafe, ki se tičejo razmer mej mojstri in obrtniki so kar izpustili, češ, te naj rešuje bodoči državni zbor, v

katerem bodo tudi delavci imeli svoje zastopnike. Najvažneje je, da se s sklenenim zakonom nekoliko razširja delokrog obrtnim zadrugam. Sedaj je vsaj nekoliko upanja, da se bodo mogle razvijati te naprave.

Obrtni kredit. Poslanec dr. Menger je v državnem zboru opozoril vlado, da bi lahko poskrbela za cenejši kredit obrtnikom. Naročila naj bi poštni hranilnici, da denar posojuje posojilnicam. Poštna hranilnica ima denar na jako nizke obresti, in bi ga tudi posojilnicam proti zmernim obrestim posojevala.

Kmetijstvo.

Železnice proti prekupcem.

Kakor naši kmetje, tako se pritožujejo tudi angleški poljedelci, da je železnica za njihove pridelke predraga. Prekupci požre ravno vsled tega mnogo preveč. Angleška zemlja ima vrh tega veliko pristanišč. V ogromnem številu prihaja po morju blago vanjo in tekmuje z domačimi pridelki.

Zato je umljivo, da se tudi angleški poljedelci, oziroma poljedelski najemniki živo potegujejo za to, naj se železnice poddržavijo, da se bode potem vožnja za blago v ceni znižala. Angleške železniške družbe niso vesele take, vedno silnejše agitacije. Nedavno jim je velika vzhodna železnica — Great Eastern Railway — pokazala pot, po kateri si morejo zopet pridobiti srca poljedelskega stanu. Ta železnica je namreč nastopila sama v boju proti prekupcem in je to ulogo sama prevzela. Socijalno in narodno-gospodarsko se nam zdi ta pojav tako važen, da si ga moramo posebej ogledati.

Imenovana železnica je izposlovala, da so se poljedelci, zlasti živinorejci, mlekarji in zelenjadarji vpisali pri nji v to odločene pôle. Železnica je dala te pôle v tisek in jih je v obliki lične knjižice razdeljevala zastonj ali pa k večjemu za svojo ceno londonskemu občinstvu. Tako je mogoče jemalcu stopiti naravnost v zvezo s proizvajalcem in prekupci so vdarjeni.

Železnica pa ni preskrbela samo imenovane zveze, marveč vsak jemalec blaga, ki je vstopil v dotiko s kakim poljedelcem, omenjenim v železnični knjigi, dobi naročeno blago sveže in kmalu na svoj dom. Železnica ima mnogo voz za blago, s katerimi je vozi iz mesta na kolodvor, te vozove vporablja pri svojem posredovanju.

Da še bolj postreže poljedelcem svojega okrožja, jim prodaja prilične zaboje po izredno nizki ceni. Sama jih izdeluje v ogromnem številu in tako jih lahko za mal denar oddaja. S tem zmanjša pošiljanju stroške in tem bolj pomaga poljedelcu. Vrh vsega tega je pa nastavila železnica še manjše cene za vožnjo, ker ima sedaj vožnje več in je lepo urejena; tudi manjše pošiljatve so cenejše.

Koliko je s tem pomagano proizvajalcem, more presoditi le tisti, ki pozna ogromni London in ve po tem, kako lahko vlogo imajo prekupci, da derejo oba, mej katerima posredujejo. Zato ni čuda, če čujemo, kako izvrstno se ponaša poskus imenovane železnice.

Sicer pa ni ta železnica jedina na Angleškem, ki se

ne smatra samo za mrzlo posredovalko v prometu. Tako na pr. velika Midland Railway — srednjezemška železnica — izdaja zapisnik vseh kmetovalcev svojega okrožja, ki so pripravljeni vsprejeti goste za poletno dobo. S tem ne prevaža samo oddiha željnih meščanov, marveč jim posreduje tudi pri stanovanju.

In pri nas? Južna železnica ima pač tudi neko agentsko opravilo, toda to se tiče samo nje same. V svoja letovišča, v svoje hotele pač izvablja ljudi, a da bi imela tudi kako višjo gospodarsko nalogo do ljudstva, mej katerim si služi denar, o tem ni ne sluha ne duha.

Navedli smo lepi vzgled nekaj uprav zato, da tem bolj čutimo, kako slabo so v socijalnem oziru urejene naše železnice; nekaj pa zato, da se razvidi, koliko bi se dalo doseči s pametno preosnovo teh velikih gospodarskih žil.

Sedaj se posvetujejo na Dunaju o kmečkih zadrugah. Dobro! Toda tla, na katerih bode mogla delovati zadružna organizacija, morajo biti pripravljena; pred vsem morajo imeti zadruge priložnost razviti svoje trgovno delovanje tako, da bodo mogle stati kot ravnopraven tekmeec veliki trgovini in velikemu obrtu nasproti. V tem oziru je treba preosnove železničnih cen in železničnega delovanja in skupne zadružne vladne banke.

Seveda samo s poddržavljenjem železnic bi ne bilo ničesa doseženega, dokler bode vlada smatrala železnice le za objekt, s katerim se dela dobiček in gledala k večjemu na to, da se povzdigne velika obrtnija. Naše železnice pač dovoljujejo velike olajšave velikim podjetvom, in s tem še škodujejo malemu kmetu in obrtniku. Tudi lastniki ogromnih veleposestev si znajo za svoje pridelke že izposlovati razne ugodnosti, naj se gre za izvoz lesa, žita, piva ali sladorja izdelanega pri njih graščinah. Samo na malega kmetovalca se ne ozira. Gospodje v ministerstvih imajo tudi vse premalo pojma o težnjah našega malega kmeta. Velika napaka je pa, da povsod prevladuje velik birokratizem, ki se ne ozira na ljudske potrebe in sploh nima pravega pojma za zdravo narodno gospodarstvo. Treba bode še marsikaj premeniti, predno se bode doseglo kako zboljšanje. Glavna napaka je pa, da naš kmetijski stan ni organizovan.

Mnogi poslanci, ki zastopajo koristi občine, ima kaj malo pojma o potrebah našega kmeta. Pri izbiranju poslancev se na vse drugo gleda, le na to ne, če tudi pozna položaj narodnega gospodarstva na kmetih. Tak poslanec ima pač lahko kak govor, kako je zadolženo kmetско posestvo, kar to najde v statističnih izkazih, a kako bi se kmetu pomagalo, o tem pa nima najmanjšega pojma. Zato je treba gledati, da v državni zbor pride več mož, ki bodo kmetijske razmere dobro poznali, imeli pa tudi potrebno splošno narodno-gospodarsko omiko, in pa da se mej poslanci kmetških občin v državnem zboru napravi kaka zveza. Prva stvar je torej, da se v tem oziru zboljšajo parlamentarne razmere, potem pride vse drugo. Dober parlament bode vplival tudi na upravo. Dokler pa tega ni, najboljši nasveti ne bodo ničesa pomagali.